

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo@mmm.fi

Viite
Lausuntopyyntö 12.3.2020, dnro VN/4546/2020MMM

OIKEUSREKISTERIKESKUKSEN LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI ELÄINTAUTILAIKSI JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Oikeusministeriö on välittänyt maa- ja metsätalousministeriön lausuntopyynnön Oikeusrekisterikeskukselle kehotuksin antaa asiassa oma lausunto tai ilmoittaa oikeusministeriölle kantansa edelleen välitettäväksi lausunnonpyytäjälle.

Kustannuksista

Luonnoksessa ehdotetun uuden eläintautilain 95 §:n ja sakon täytäntöönpanosta annetun lain muutosesityksen perusteella Oikeusrekisterikeskuksen täytäntöönpanotavaksi tulisi uusi eläintautivalvonnan seuraamusmaksu.

Esitysluonnoksen kohdassa 4.2.3. *Vaikutukset viranomaisiin* todetaan sivuilla 20-21, että maksujen lukumäärän vaihteluväli on suurta, mutta keskimäärin maksuja annettaisiin n. 100 kappaletta vuodessa. Valtion talousarvion momentille 25.01.05 (ORK toimintamenot, siirtomääräraha 2v) on vuodelle 2020 lisätty 75 000 euroa tuontivalvonnan seuraamusmaksun toteuttamiseen Rajsa-täytäntöönpanojärjestelmään. Esitysluonnoksen mukaan muutos, jolla seuraamusmaksujen täytäntöönpano kehitetään pääosin automatisoiduksi, palvelee myös nyt ehdotettujen seuraamusmaksujen perintää.

Oikeusrekisterikeskuksen Rajsa-perintäjärjestelmä on ollut käytössä vuodesta 2004 ja on siten teknisiltä ratkaisuiltaan suhteellisen ikääntynyt. Tämän vuoksi järjestelmän päivittäminen on kallista ja vastoin edellä esitettyä, jokaisen uuden seuraamuslajin toteuttaminen järjestelmään aiheuttaa merkittävät kertakustannukset. Vaikka seuraamusmaksut olisivat täsmälleen samanlaisia määrityksiltään koskien perintäaikaa, vanhenemista ja sitä, toteutetaanko perintä sähköisesti Rajsan avulla, kustannuksia aiheutuu aina uudesta seuraamuslajista. Kustannuksia aiheutuu esimerkiksi sähköisestä maksukehotuksesta ja sähköisestä ulosottohakemuksesta (voi aiheuttaa muutoksia ulosottoon asialajin osalta) ja maksun kohdentamisjärjestelmästä. Kaikissa tapauksissa järjestelmätestaus joudutaan tekemään erikseen.

Vaikka seuraamusmaksu toteutetaan siten, että järjestelmään viedään vain täytännönpanon peruste ja varsinainen perintä toteutetaan manuaaliperintänä, kustannuksia aiheutuu tässäkin tapauksessa. Perinnän toteuttaminen manuaalisesti ei nyt tule kysymykseen, koska seuraamusmaksujen kappalemäärän on vuositasolla arvioitu olevan merkittävä eli keskimäärin 100 kappaletta vuodessa.

Eläintautivalvonnan seuraamusmaksun toteuttamista varten on siten tarpeen varata oma vastaavan suuruinen määrärahasa, kuin on varattu tuontivalvonnan seuraamusmaksun toteuttamista varten. Edellä tarkoitetun järjestelmämuutoksia koskevan arvion antamista varten on konsultoitu sisäisesti Oikeusrekisterikeskuksen it-palvelutuotannon edustajaa.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalaa varten on säädetty ja ollaan edelleen valmistelemassa useita seuraamusmaksuja koskevia lakeja. Aikaisemmin on säädetty esimerkiksi siemenlain mukaisesta seuraamusmaksusta ja jo mainitusta tuontivalvonnan seuraamusmaksusta. Valmisteltavana on eläinvalvonnan seuraamusmaksun lisäksi ainakin elintarvikelakiin perustuva seuraamusmaksu. Oikeusministeriön asettama hallinnollisten sanktioiden yleistä sääntelyä pohtinut työryhmä ei laatinut esitystä hallinnollisia seuraamus- ja rikemaksuja koskevaksi yleiseksi sääntelyksi, mitä on nyt pidettävä huomattavana puutteena. Tästä huolimatta liikenneministeriön hallinnonalalla on käytännössä toteutunut sääntelykokonaisuus, jossa uudessa tieliikennelaissa määriteltä liikennevirhemaksu on säädetty seuraamukseksi tieliikennelaissa tarkoitettujen rikkomusten lisäksi myös uudessa vesiliikennelaissa säädettyjen rikkomusten seuraamukseksi. Jatkossa todennäköisesti tieliikennelain mukaan määrättävä liikennevirhemaksu voi olla seuraamus myös ajoneuvolain mukaisesta rikkomuksesta (Vesiliikennelaissa on liikennevirhemaksua koskevia omia säännöksiä, mutta poliisi tulkitsee säännöksiä niin, että on kyse yhdestä liikennevirhemaksusta). Vastaavalla tavoin vm:n hallinnonalalla finanssivalvonnasta annetun lain mukainen seuraamus- tai rikemaksu voi olla sanktio muussakin kuin finanssivalvonnasta annetussa laissa säädetystä rikkomuksesta.

Kustannusten säästämiseksi ja seuraamusmaksuja koskevan sääntelyn hajanaisuuden estämiseksi Oikeusrekisterikeskus esittää harkittavaksi, että maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla valittavassa yhdessä substanssilaissa säädettäisiin hallinnonalalla määrättävistä seuraamus- ja rikemaksuista yleisellä tavalla niin, että muissa substanssilaissa ainoastaan viitattaisiin ko. lakiin seuraamus- ja rikemaksun osalta ja määriteltäisiin teot tai laiminlyönnit, joista seuraamus- tai rikemaksu määrätään. Näin hallinnonalalle säädettäisiin jatkossa ainoastaan yhdestä ”Maa- ja metsätalousministeriön toimialan seuraamusmaksusta” ja täytäntöönpanoasialajien määrää saataisiin supistettua nykyistä vähäisemmäksi.

Täytäntöönpanon raukeaminen

Ehdotetun uuden eläintautilain 95 § 4 momentin mukaan eläintautivalvonnan seuraamusmaksu vanhene viiden vuoden kuluttua seuraamusmaksua koskevan lain-

voimaisen ratkaisun antamispäivästä. Koska maksuja määrättäisiin myös luonnollisille henkilöille, on vielä syytä harkita, raukeaisiko maksu myös henkilön kuollessa. Koska vakavammista ehdotetun lain mukaisista rikkomuksista voitaisiin määrätä sakkorangaistus, myös luonteeltaan lievempi seuraamusmaksu voisi raueta henkilön kuoleman johdosta. Sakon raukeamisesta kuoleman johdosta on säädetty rikoslain 8 kuvun 16 § 1 momentissa, johon nyt voitaisiin viitata.

Esitetyn uuden seuraamusmaksun täytäntöönpano sopii hyvin Oikeusrekisterikeskuksen tehtäväksi edellyttäen, että perintäjärjestelmän kehittäminen edellä kuvatuin tavoin kyetään varmistamaan.

Johtajan sijaisena
toimialajohtaja

Jari Saarela

Täytäntöönpanopäällikkö

Tauno Aalto

Allekirjoitettu lausunto on Oikeusrekisterikeskuksen diaarijärjestelmässä